Број 276. У Новом Саду, у среду 8. децембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За остале земље на четврт године 10 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 84 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 14 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Борба се заоштрава.

Борба између мађарске сједињене опозиције и владине странке, све се већма заоштрава.

Исход је борбе доста несигуран. Јер и ако један део народа све већма стаје на страну опозиције, упада у очи, да се мађарска аристрокација креће из свог застоја и јатомице прилази уз владу.

Сваки дан прилазе клубу владиних посланика; на свима жупанијским скупштинама долазе у збијеним редовима да даду свој глас уз Тису.

Није њих Тиса присвојио. Он за њих нема вредности, он на њих нема уплива Та је аристократија кренула уз Тису на бечко гукање. И да нема ничег другог доли само то, било би јасно, да се овде тиче борбе између Аустрије и Угарске, а не ситнијих или других ствари.

У овом часу мора осетити мађарска опозиција, да јој не достаје нешто у мађарском народу, а то је — средњи сталеж. Они немају трговаца, њихови су трговци Чивути. Они немају много економа, јер је земља у чивутским и аристократским рукама. Њихов је народ закупник и бирешЧ Они немају ни занатлија.

Све оно што је код нас Срба створио средњи сталеж: и матицу и позориште и штипендије и закладе, то је код Мађара створила њихова аристократија. И све оно што је код нас средњи сталеж држао на својим леђима, то је код Мађара држала њихова аристократија.

Та је аристократија учинила доста, али и шкодила доста. Она је врло често упуштала. Зато видимо на престолу Угарске краљеве туђе лозе, зато видимо где у угарском сабору влада латински језик и много друго. Зато мађарски народ нема отпорне снаге против Чивутства, које хоће да га задави

Признајемо, да је мађарска аристократија давала и лепе примере. Али и најбоља аристократија није никад у стању да води здраву народну политику, јер је далеко од народа.

И овога пута видимо где девет десетина мађарске аристократије, која има и новаца и уплива, стаје отворено на страну Беча. Она не може да се одушеви за самосталну Угарску, као што није умела ни у прошлим вековима и у овој борби, која је на прагу, играће врло жалосну улогу.

Мађарска опозиција са завишћу погледа на наш средњи сталеж. И место да у њему тражи потпоре место да у нашем народу гледа савезника за стварање што самосталније и демократске Угарске, она гледа у нами опасност и лупа главу, како да нас скрши.

Старе погрешке које морају довести до старих последица — ни до чега. Има људи и има народа, којима памет долази доцне, кад је већ касно.

Озбиљни дани у Угарској.

Угарски сабор је дакле одгођен до 15. (28.) децембра. Министар Тиса вративши се из Беча држао је говор у либералном клубу. И из његовог говора излази то, да ће се овај сабор распустити 22. или 23. децембра и одмах ће се расписати у ванзаконском стању нови избори. Тиса то говори уздигнутом главом, али очи канда земљи обара. Он се труди да у владиној странци окрепи дух, који је малаксао. И кад знамо, да у владиној странци има пуно посланика, који су само из своје личне користи уз данашњу владу, онда смо на чисто с тим, да ће ти посланици напустити Тису у првој згодној прилици. А напустиће га опет за то, што ће тражити да служе новом господару, па ма то ко био. Та ето чим се Тиса почео љуљати, колико га посланика већ напустише. Шта ће бити тек тада, кад почне тонути брод, на ком се Тиса навезао?

*

Опозиција се оружа. Ваздух је пун политичке омарине, сви предвиђају нову олујину. И у тој новој олујини и слабије опозиционе странке, ослањају се о јаче опозиционе центре, да би се одржале у борби и не само да би се одржале, да не падну, него и да победу општег непријатеља. А мађарској опозицији је општи непријатељ Тиса и садашња владина странка

Опозиционе новине пишу одлучно, куражно па можда неке чак и претерују. Нама народностима не дају ни да тако — пишемо.

И ако је Тиса изрекао, да ће се нови избори обавити у јануару месецу; и ако агитације за нов избор већ почињу; и ако је престоница препуна великих жупана, који су свакако дошли да „удесе ствари“ са својим врховним старешином министром Тисом опозиција још држи, да ће Тиса пасти, и да се нови избори неће обавити у ванзаконском стању.

Један опозициони лист пише овако: „Много што шта може се замислити. Неочекивану катастрофу, грдну несрећу, чудновату луду срећу, рат, кугу, раздражење, грабљење девојке. Али паметан човек не може веровати, да ће један краљ, који има за собом 56 година владалачког искуства, погазити закон, оштетити уставност и погазити заклетву без повода, без циља и без најмањег изгледа на најмањи успех...“

Ето тако пишу опозициони листови.

Руске погрешке.

Петроград, 6. децембра 1904.

Руска политика на далеком истоку — исто као и ова на блиском истоку, има једно обележје: доцкан долази до сазнања и увиђавности Она сад и сама признаје, да је требала много раније проучити исток, језике његових народа и припремити се за рат с Јапаном, као што је ту скоро признала, да ће је немачка навала истиснути из сродних јој балканских земаља, ако се мало више не заинтересује животом, потребама и трговином Србије и Бугарске.

На тај се начин објашњава доскорашњи успех јапанског оружја у Кореји и Манџурији. Јер док су Јапанци годинама проу-

ПОЛИСТАК.

ПОЉАНА ЖИВОТА И СМРТИ.

— **Хенрик Шенкјевић.** —

Две пољане, две неизмерне равнице пружаху се недалеко једна од друге. Растављала их је само једна бистра река.

Обале обе стране уздизаху се успорито. На једном месту обале се далеко удаљише једна од друге, река се раширила и беше начинила мали плићак.

На дну бистре плавичасте воде могаше се видети златна пескуља, на које се према површини подизаху лотови цветови. По површини виђаху се дивни бели и ружичасти цветови, над којима облетаху лептирићи и плавокрили вилини коњици. По обали љуљаху се лиснате палме, а међу лишћем певаху шарене птичице.

Ту, где се река проширила, могло се прећи са једне обале на другу.

Једно је била пољана живота а друга пољана смрти. Обе је створио свемогући господар Брама, и пољану живота одредио је на чување добросрдачном Вишњу, а смрти на мудролие Шиви. Кад им предаде пољане, овако им рече:

— Владајте и управљајте овде по свом најбољем увиђењу.

... На пољани, коју је Брама дао Вишњу набрзо поче живот цветати. Сунце на небу излазаше, па опет залажаше, би дан и ноћ; на мору би плима и осека; по небу пловили црни облаци из којих киша падаше; пуста земља превуче се зеленилом; живот набујао.

Да би се људство умножавало, створио је добри Бог љубав, која је осим тога пружала људима среће. Када је Вишњу све то учинио, позове га Брама пред-а-се.

— Већ на земљи ништа не можеш више учинити, чиме би свој створ још потпунијим начинио. Срећа смртних, које си ти људима назвао — потпуна је. Остави их сада саме, нека плету конце живота сами, без ичије помоћи. Ти хајде на небо и одмори се.

Вишњу послуша Браму и људи беху приморани да се сами старају о будућности. Треба да се брину како да живе. Из добрих мисли рађала би се срећа, из рђавих туга, бол. Људи су у чуду опазили, да живот није вечита радост. Опазили су, да су конци живота, које им је Брама дао, двоструки, и док се један смешкао, други би плакао.

Одоше дакле људи Вишњу, да се потуже:

— Ох, господару, тешко је сносити тугу и бол.

Богу се ражали и рече:

— Нека вас дакле теши љубав.

Људи одоше утешени од престола Вишњева. Љубав им је одиста толико среће пружала, да бол остаде сићушан према њој.

Али љубав је извор животу. Ма да је колко била велика Вишњева држава, ипак ни јагоде земаљске, ни мед пчела, ни воће са дрвећа не беше доста, да намножено људство израни. Паметнији почеше крчити шуме, обрадише земљу, засејаше је семењем и пожњеше. Тако се зацарио рад на свету. Мало по мало мораде цео свет радити и рад беше основ животу.

Рад је међутим тежак био и заморио људе. Опет настаде незадовољство на земљи и многи поново одоше к Вишњу. Клекоше пред Богом и склопљених руку молише га:

— Ох, господе, рад нас је уморио; тело нам слабо, не можемо истрпити вечити умор. Волели би да се одморимо, али се не може, јер живот сваким даном све више рада захтева.

Вишњу на молбу овако одговори:

— Истина велики Брама рекао ми је, да вас оставим саме, но нешто ћу ипак учинити за вас Даћу вам нешто што ће живот на неко време прекинути и дати вам одмора.

Вишњу им тада даде сан.

Људи с радошћу прихватише нови дар, и за дуго беху уверени, да је сан најдивнија ствар, што им је Бог даровао.

За време сна нестало је мисли и заваравања, сан је крепио уморене, као добра мајка, сан је сасушио сузе бола, и бацио на све копрену заборава. Људи су хвалили сан и говорили:

— Сан је бољи и од сама живота.

Само са једним не беху задовољни. Што сан није вечити, што их је после спавања очекивала увек збиља, рад, умор и нова борба.

Та их је мисао толико мучила, да и по трећи пут одоше Вишњу.

— Ох, господе — рекоше. Ти нам даде велики и неоцењив дар, али он траје врло кратко време. Дозволи нам да сан вечити буде.

чавали руски језик и Русе, дотле Руси нису нашли за вредно да иду у стопу за Јапанцима.

Само учење језика може да послужи за пример, како су се Јапанци озбиљно приправљали за овај рат с Русијом

У Јапану се у 15 различитих врста стручних школа учи руски језик. Постоји у Токају нарочита школа једино ради изучавања руског језика; она је отворена још 1885. године. Наставници су три Јапанца, који су дуго година били у Русији и свршили духовну академију. Руси немају ни у Москви, ни у Петрограду, нити где на другом месту школу за јапански језик — Само у факултету за источне језике постоји катедра за учење јапанског језика. А у Јапану готово у свима вишим школама заведен је руски језик као обавезан. 1. токијски виши завод за стране језике; 2. токијски универзитет; 3. токијска војна академија; 4. токијска школа за западне језике; 5. токијска школа за политичке науке; 6. токијски правни институт — све су то виши заводи, у којима се учи руски језик. — Но осим овога руски се учи исто тако и у свима мањим и нижим јапанским школама. А већина учитеља јесу Јапанци, који су годинама учећи пробавили у Русији.

И у Кини је исто тако. Не у 17, него у 17 врста разних школа учи се руски језик.

Источни народи, знају Русе много боље, него што Руси њих познају. Спремајући се на тако огромну улогу, какву Русија има на далеком истоку, она је све вршила преко преводилаца. А шта то значи у источној Азији и Кавказу, знају најбоље Руси. Русија, крећући се са својом политиком на далеки исток, дужна је била ићи без преводилаца, т. ј. са знањем језика оних народа са којима долази у додир. И то незнање источних језика, Руси су врло скупо платили. Далеко је боље изучити источне језике, ма се и не кретати на исток, него кретати се на исток, а не знати његове језике.

Шта је радио Јапанац? — Учи две године руски у Јапану, па онда га пошљу у Русију у радњу, биро, трговину, у агентуру, магазин — где било и тамо проведе две и три године. Кад се такав човек врати кући, он зна и руски језик, и трговину и навике и обичаје и мане и врлине руске, зна све. Што су Јапанци и успевали код разних племена у Мавцурији, није никако резултат њихове разграната шпијунаже, него знање народа и језика, као и практична употреба његова.

У руској јавности, сад се подиже глас о томе, да се у будуће не греши: ако Руси хоће да успевају и напредују у својој источној политици, они на првом месту морају изучити земље, народе и језик оних с којима дођу у додир Онда могу ићи напред и ићи ће са много мање жртава, него што сад раде.

Руско-јапански рат.

Јапанцима је задала велику бригу појава балтичке флоте, која ће се ускоро, што је лако могуће, већ сукобити са јапанском флотом. Јапанци су своју флоту већ тако рећи преполовили и један део послали су пред руску балтичку флоту, а други су задржали у Жутом Мору Али сада јављају, да је руска владивосточка флота спремна за бој и ускоро се надају, да ће опет преузети акцију. Кад додамо, да и руска порт-артурска флота није толико страдала, као што то Јапанци јављају, онда се види, да је ствар по Јапанце озбиљна.

У Мацурији догађају се борбе већ у центруму и ако то још нису главни судари. Генерал Каулбарс већ је у Мукдену а и војска ће му цела ускоро приспети на бојно поље, те се надају, да ће Куропаткин ускоро прећи у главни напад На бојишту је велика хладноћа.

Вести су ове:

Како је на мацурском бојишту.

Из Мукдена јављају: Руске земуниице у Мацурији протежу се 160 километара од реке Хуна до брда, која реку Хун деле од извора реке Шахо. У центруму се догађају скоро беспрекидно борбе.

На крајњем крилу стоје противници једно од друго 8—12 километара удаљени. На земљишту, које између њих лежи, често је поприште борбе. Свака страна тежи за тим, да противника омете, да не може узнемиривати трупе у зимњим становима. Положај је од прилике такав као код Љаојана. Руска војска налази се у најбољем расположењу.

Владивосточка флота.

Морнари који су стигли из Владивостока у Чифу казују, да је руски владивосточки пристанишни заповедник наредио, и да ће у најкраћем времену и „Богатир“ и „Громобој“ бити оправљени те ће тако цела владивосточка флота бити спремна за борбу.

Борбе око Порт-Артура.

Из Токија јављају, да су Јапанци 4. о. м. заузели северну тврђавицу источног Кикванипана. Јапанци су четрдесет стопа под шанцем тврђавице поставили седам мина, које су садржавали читаву тону динамита. Ове мине су експлодовале, а јапански добровољци јурнуше напред. Грдна количина земље, која је разривена претрпала је шесдесет јапанских добровољаца. У том моменту Руси добише нешто појачања и сада се разви ужасна борба прса у прса. Борба је трајала до 'поноћи.

И ако се Јапанци много надају заузимањем ове тврђавице, по свему изгледа, да је та тачка од мањег значаја, јер је нема на главној карти порт-артурских утврђења. Ово нит је какво утврђење унутрње нити се налази у низу главних унутарњих рејонских тврђава, већ је то какав спољашњи привремено утврђени вис.

Српско народно позориште.

У недељу, 5. децембра, приказана је »Сађурица и Шубара«, награђена шаљива игра из српског народног живота у 4 чина с певањем. Написао Илија Округић, Сремац. — Редитељ Спасић.

У понедељак, 6. децембра, приказан је: »Стари бака и његов син хусар«. Позоришна игра с певањем у 3 чина. Написао Ј. Сигети. За српску позорницу прерадили Јован Ђорђевић и Л. Илић. — Редитељ Спасић.

Оба ова комада, подсетила су нас на оно старо, златно доба, кад су нам матере биле још младе и лепе... И подсетила нас на нашу сиротињу у новијој драмској књижевности.

Како су се променула времена! Н. пр., пре 30 и више година, играо је Никицу у »Старом баки« Рашић. Онда је он на крају 3 чина држао у руци целу шунку, те је подобар комад допао не само момцима него и девојкама. Могло је бити, јер су се онда грађани отимали: ко ће да пошље за ту представу шунку. Било их је увек по неколико и Никица је износио на позорницу — највећу.

Кад је после дошао Добриновић, шунке су бивале све ређе, али је наше позориште стајало боље, те је било на кости од шунке и подоста меса.

Данас, кад је та благодарна и сита улога дошла Бакаловићу у руке, не сећа се нико више да шиље за ту представу шунку. Чак и »позориште« мора да штеди и гладан Никица излази са голом кошчуром пред нами, и мора више »да маркира« и жваће на празно, него да једе.

Страшно се променуло време! Читав економски слом и преврат наступио је од оно доба и ми још увек гледамо: »Сађурицу и шубару« и »Старог баку.« Наше осиромашатини људима дао. Али како већ није могао зло поправити, оде пред свемоћног Брама.

— Створитељу, — повиче Вишњу — спаси живот! Видиш ти си створио пољану смрти тако лепом и примамљивом, да сви напуштају моју државу.

— Зар нико не остаде на пољани живота? — запита Брама.

— Само један момак и девојка, ох господе, који се тако безгранично волу, да се одрекли вечите среће, само да би се увек могли гледати.

— Шта хоћеш дакле?

— Учини, ох, господе, да буде смртна држава мање привлачна, јер ће и ови следовати осталима, кад прође пролеће љубави.

Брама се мишљаше неко време, затим негодујући додаде:

Не, то нећу учинити. Нећу лишити пољану смрти лепоте, него ћу учинити друго нешто, да бих спасао живот. Наредићу да сваки човек мора прећи преко реке, али да не чине то радо и својевољно.

Тако рече Брама и начини од помрчине непровидни вео. Затим створи два грозна бића: Бол и Страдање и заповеди им, да вео обесе над прелазом на реци.

Од то доба је живот поново процветао у држави Вишњу, јер мада је пољана смрти исто онако светла, мирна и тиха као и пре што је била али сад се већ људи боје пута који тамо води.

Превео: —а.

Вишњу се намргоди. Љутило га што људи увек нешто ново желе Љутито им одговори:

— То вам ја већ не могу дати. Него идите преко реке на другу обалу, тамо ћете наћи што желите.

Људи послушају божанствене речи и поврвеше у великим гомилама до језерцета, да прегледе другу обалу, коју до сад не удостојише погледа.

С друге стране мирна бистра језера обрасла лотовим цветом, пружала се пољана смрти, Шивина држава.

Тамо преко сунце не излажаше и не седаше, није било дана ни ноћи. Једнолик, плавичаст полумрак владао је у целом пределу. Тамо преко предмети не имадоше сенке, јер их је плавичаста светлост једнако обасјавала са свију страна.

Предео ипак не беше пуст. У тавнини могоше се видети брда и долине, овде онде дрвећа, са дрвећа и стена висаше биље. Али чудновато — стабла, биље све скоро провидно изгледаше, као да су нека ваздушна тела. Животом је тамо овладала нека непозната, чиста, блага тишина, свима владаше сан, сан из кога се не може пробудити.

У чистом, чудновато провидном зраку не беше ни ветрићка, лишће по дрвећу и цвећу непомицаше се.

Људи, који у ларми и вици дођоше до обале, кад видеше некретни плавичасти предео упиташе се и шапћући говораху међу собом:

— Како је тишина тамо преко, како је пријатна очима та светлост...

— Тамо је преко домовина мира и вечита сна.

Они што се највећма уморише у борби животној, рекоше:

— Хајдмо преко, и тражимо вечити сан... И загазише у реку.

Вода се на једном раздвоји пред њима, као да им хтеде пута отворити. Ова необична појава заплаши оне, што осташе на обали. Почеше брижно дозивати и викати, што одоше. Ови се међу тим и не осврташу. Красоте чудноватог предела са свим их очараше. Лако и весело даље иђаху, у вечити сан, у домовину уништења. Ови који су остали с чуђењем су опазили, да они други чим се више приближаваху другој обали, да им телеса тим лакша и провиднија постајаху. Најпосле продреше им кроз тело и сунчани зраци и сасвим их обузе плавичаста боја смртне државе.

Кад прођоше на другу страну, склонише главе међу цвећем и долинама. Очи им беху затворене, али им са лица одсјахиваше неописана срећа и мир. Изгледаше то толиком срећом, какву јој у држави живота ни сама љубав не даваше.

Они који осташе у животу, видели су то и овако рекоше међу собом:

— Шивина је држава лепша и боља од наше.

Све више пођоше у државу Шивину. На прелазу реке сусретаху се гомилама стари и млади, жене, мајке, које су водиле дечицу за руку, момци и девојке и сви су с радошћу ишли у смрт. Њима су хиљадама, милионима ишли, док није пољана живота сасвим опустела. Кад је то видео Вишњу, ужасне се јако, јер му је Брама поверио да чува живот. Зажали за саветом, који је у љу-

---

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задрута, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, ре и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба

вање је свакојако много, много већма напредовало, него наша драмска књижевност.

У недељу је позориште било пуно и канда би се напунило да је још једном толико; у понедељак је било празно као никад. Био је свети Никола и новосадска публика је ишла да гледа — свечаре.

Што се тиче приказа, и ту се може казати, пре је било боље. Да ли за то што се лакше заносисмо, јер ми бесмо онда млађи или зато што нема више старијих?

У »Сићурици и шубари« Ружић је одиграо па и отпевао »Пантелију« као некада. После »Циганина« у »народном комађу«, Лукићев је »Арсеније слепац« био вазда класичан. С њиме је стицао своје прве лаворике па и данас је био изврстан. У Пантелији и Арсенију проучен је сваки покрет и тешко има бине где се слепци приказују онаком мајсторијом као код нас. Са свим је подносио и Гавра Лијанка.

Милка је била Матејићка. Шаљиви Јефта брица Бакаловић, солга Николић, стражмештер Душановић а и сви други били су на свом месту.

У »Старом баки« је Лукић умео да потресе и задиви. Ми смо на многом мађарском позоришту гледали старог баку, али га бољег не видесмо. Са Никицом је пожњео Бакаловић много допадање и ако је имао муке да се отресемо сећања на Добриновића. Д. Матејићка, (Ленка) била је добра, али овог вечера мало нерасположена за песму. Морамо похвалити и игру Николића (Црвенка) Стојановића (Лацко) Виловца (Певац) и других, који су имали мање улоге.

Вести из места и са стране.

59 Црногорца повраћени из Америке.

„Српски Родољуб“, који излази у Њујорку доноси ово: „Ове смо седмице имали добар и ако жалостан доказ како народ страда кад у Америку стигне, и како нема нико да се заузме за Србе, но несретни народ страда неописиво, без да има и најмање заштите, па био човјек у највишој биједи или неприлици.

Има једно 15 дана да је стигло са разним паробродовима около 150 Црногораца. Сви ови путници наишли су у Њујорку на велике неприлике, и то на државном искрцалишту Елис Исланду.

Први који су стигли, поднијели су обичне неприлике али ипак су већина били пуштени на слободу. Тај долазак Црногораца обратио је пажњу свакога, а особито оних, који су отворени и јавни непријатељи Срба и српских установа, те истим није било угодно а ни у рачуну, да се ти путници обраћају Српској Банци Јова Томановића, те наумише једно себи достојно дјело учинити, само да се учини штета пролеђу српске установе, без обзира на посљедице, које је то њихово дјело морало донијети јадним путницима.

Чим се, дакле, видјело да је почело долазити доста Црногораца на адресу српске банке Јова Томановића, нашао се човјек те је учинио написати писмо на Елис Исланду, у коме се влади саопштило да тај велики број Црногораца долази за то, што су под контрат. Свак зна, да нико несмије доћи у Америку под контрат и на стални рад, те кад је влада видјела да је једним само вапором је стигло 52 Црногорца, и да сви иду у Њујорк и већином на адресу Српске Банке, повјероваше оном лажном писму, те зауставише све те путнике и почеше тајну истрагу, наравно, увјек под увјерењем, да су ти несретни људи под контрат дошли и сву су истрагу наслањали на ту сумњу.

Сви ти путници су имали својте у Њу-Јорку, али то није помогло, но са необичном брзином, повратише све те јадне и недужне људе натраг! Колико је то ужасно, не да се описати. — Управо срце ти туга савије кад само промислиш колика се неправда учинила и како су упропашћени они несретни путници, сваки од којих или је продао или задужио своје имање, тек само да дође у Америку — да се помаже и ослободи сиротиње, па кад је дошао на врата те толико чувене и богате Америке, мјесто да је нашао срећу, нашао је пакао па за тим пропаст, и то без икакве своје кривице но на правду Бога!

Овај зли догађај нек буде од поуке свакоме од нас. Нек нам отвори очи. Ми топло препоручујемо српским листовима на прво мјесто у Америци па за тим у Европи, да мало о овоме проговоре. Овака се безакоња и неправде не смију мимсићи без опреке. Морају се наћи средства и начин, да се наши емигранти штите.“

Лекарски порез.

Варош Цирих завела је једну корисну новину. Грађани ће плаћати (свака пореска глава) од прилике 4 круне на годину. За годину дана скупиће се од тога новца око 500.000 круна. Тада ће варош погодити 40 лекара, којима ће сваком плаћати годишње 12.500 круна и лекари ће бити дужни да лече све грађане бесплатно. Тако ће сваки грађанин имати годишњег лекара за 4 круне, а и лекарима неће бити рђаво са платом од 12.000 круна годишње.

Тајна једног рођења.

Нека млада, лепа девојка дошла је недавно у бечку канцеларију аустријског женског друштва за одбрану права женскиња. Кад су је запитали, шта жели, одговорила је: „Хтела бих да знам, ко сам ја“. За тим је изјавила, да не зна ни ко јој је отац, ни ко мати. На крштеном писму, јединој исправи што је имала, стоји: „Отац непознат, а мати можда А. Ш.“ Она је крштена у једној бечкој католичкој цркви и бабица је дете после крштења дала једној жени да је одгегује. Кад је доцније та жена распитивала, чије је то дете бабица је одузела дете од ње и предала је другој жени, која је добила и повећу своту новаца, те није распитивала чије је дете. Та друга жена држала је дете дуго код себе док није од детета постало одрасло девојче. Недавно је умрла та жена и девојка, оставши сама, није знала шта да ради. Хтела је стати у службу, али по што није могла да докаже одакле је родом, полиција није никако хтела да јој изда службену књижицу. Најзад нашао се и један просилац, али је девојци опет на пут стајало, да се може удати, та околност, што није могла ничим доказати од куда је родом.

Женско друштво заузело се, те је једва тешком муком полиција издала девојци књижицу, да може ступити у службу, а сада се заузима и зато то, да се девојка може удати.

Укидање гилотине.

Сви су изгледи, да се Француска налази у очи једног великог чина — укидања гилотине. Недавно је министар правде Вале, на једну интерпелацију нарочите депутације, изјавио у комори, да је био увек противан смртној казни и да је спремио да се иста избрише из казненог закона. Поводом министрове изјаве, орган француске аристократије „Фигаро“ устао је против те реформе, наводећи како још није дошло време за то: „Страх од гилотине“ — каже аристократски глас — утиче много на индивидуе одате злочину“. То значи другим речима: Казна смрти забрањује зликовцима убијати. Укинете ли казну смрти, број убистава ће се повећати. Таква „Фигарова“ изјава изазвала је читаву буру у слободоумној француској и италијанској штампи. „Аванти“ између осталог каже: „Нема ни у Италији смртне казне, па ипак број убистава сваке године знатно се смањује“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 8. децембра.

Руско-јапански рат.

Петроград. У војеним окрузима: Варшаве, Вилне, Казана, Петрограда, Москве и Одесе наређена је делимична мобилизација.

Токио. Лађа стражарица „Асагија“ ухватила је јуче енглеску лађу „Кинг Артур“ која је хтела да напусти Порт-Артур. Та је лађа возила руске официре, који су хтели да се прикључе руској балтичкој флоти.

Мугден. Под јапанским вођством борило се против Руса 10.000 Чунгуза. Две трећине тих Чунгуза оставили су Јапанце, јер им не издају плату.

Догађаји у Угарској.

Будимпешта. У опозицијоним круговима се говори, да би опозиција пристала да се преиначи саборски пословник, да би се избегао екс лекс и да се реше највећи државни нужни послови, али под погодбом да се Тиса повуче. У либералним круговима слабо се надају, да ће се ствар мирним путем решити, јер држе да је искључено то, да Тиса и Перцел одступе.

Трговачки уговор.

Беч. Аустро-Угарски изасланици отпутовали су у Берлин да почну преговарати о трговачком уговору с Немачком.

Несрећа на мору.

Лисабон. Услед јаке буре 18 морнара удавило се, 600 је у опасности Код Опарта извнуло се 5 чамаца, петоро удавило се.

Трговина.

НОВИ САД, 7. децембра 1904. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 19 к. 60 п. до 19 к. 80 п.
Пшеница лакша 19 к. 20 п. до 19 к. 40 пот.
Наполица — кр. — пот. до — кр. — пот.
Јечам 14 кр 20 пот. до 14 кр. 40 потура.
Зоб 14 кр. — пот. до — кр. — пот
Кукуруз у зрну ст. 15 кр. 40 п. до 15 кр. 60 п.
Кукуруз у зрну н. 14 кр. 40 п. до 14 кр. 60 пот.
Маст 128 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина 128 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина паљена 128 кр. — п. до — кр. — п.
Свињи угојени тешки 84 до 86 пот.
Свињи средњи . . 80 до 82 „
Свињи лаки . . . 72 до 76 „
(по кили; све од 100 кила)

живе мере.

Теоци 68 п. до 76 пот. по кили
Јагњци — кр. до — кр. по пару
Овци 16 кр. до 40 кр. по пару.

Стање воде под Новим Садом.

6. новембра било је . . . . . 0·82 мет.
7. новембра било је . . . . . 0·86 мет

Недељни ред позоришних представа.

У среду 8. (21.) децембра: „**Пепељуга**“. Прича у четир чина; написао Р. П. Т. (Представа за децу и ђаке с обаљеним ценама у $2\frac{1}{2}$ сата после подне).

У петак, 10. (23.) децембра, први пут: »**Женидба при фењерима**«. Оперета у једном чину, музика од Офенбаха. — »**Наша деца**«. Хумореска у једном чину од Бранислава Нушића. — »**Гуска**«. Шала у једном чину од Јована Протића.

ДОПИСНИЦЕ ЗА СВЕЧАРЕ
и за
НАСТУПАЈУЋЕ ПРАЗНИКЕ:

БОЖИЋ. — СВ. ВАСИЛИЈЕ (Нова Година).
— СВ. ЈОВАН.

Ове дописнице **врло су укусно и фино израђене у 10 боја, а по правом типу српско-православном,** те се најлепше препоручују за наступајуће благдане.

100 комада 7 круна.

Ко у напред новац пошаље добиће дописнице поштом о нашем трошку.

У Новом Саду 1904. год.

С поштовањем
СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

1170 4—6

ПОЗИВ

у редовну годишњу главну скупштину „Друштва за српско народно позориште.“

Господа чланови »Друштва за српско нар. позориште« умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину друштвену, која ће се држати у Новом Саду у четвртак 16. (29.) децембра 1904. у 9 сати пре подне у дворани »Матице Српске«.

Овом приликом напомиње се, да свака општина и правна дружина, у смислу §. 4. устава друштвеног има као члан овога друштва права да бира на 200 круна прилога једнога, на 2000 двојицу, а на више од 2000 круна тројицу заступника за сваку скупштину друштвену.

Дневни ред за ову скупштину установљен је овако: 1.) Оверење присутних чланова; — 2.) Извештај председникова о укупној радњи и стању друштвеном; — 3.) Извештај управнога одбора о стању фонда позоришног; — 4.) Извештај о рачунима главне благајне; — 5.) Извештај о рачунима позоришне дружине; — 6.) Извештај скупштинских прегледача и супер ревизији рачуна позоришних; — 7.) Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; — 8.) Допуна трећине чланова управнога одбора; — 9.) Одређење прорачуна на годину дана; — 10.) Предлози, који се у смислу пословног реда поднесу скупштини; — и 11.) Избор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управнога одбора »друштва за српско народно позориште«, у Новом Саду 16. (29.) новембра 1904.

Начеоник
„друштва за српско народно позориште“:
Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

1213 1—1

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

СА САВРЕМЕНИМ СЛИКАМА

ЗА ГОДИНУ 1905.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА И НОВИНА У РУМИ.

Календарски део овога календара израђен је најбрижљивије. Нарочито су истакнути и Срби свеци, које наш народ светкује по свима крајевима Српства. Забележене су пасхалије које су врло потребне за свештенике, учитеље и појце. Као новина ушли су статистички податци, који су отштампани на уметнутим листовима. У овом делу календара има опширан чланак о предлогу професора Трпковића, како да се преиначе хришћански календари. На место сухопарног набрајања „знаменитих година“ има у овом календару два чланка: „О знаменитим догађајима у Срба“ и „О знаменитим догађајима светским“ од професора М. Ђ.

Забележене су главне црквено-школске автономне власти у карловачкој митрополији, као и православне црквене власти у земљама, где Срби живе, итд.

ИЗ ЗАБАВЕ: Црна пега од С. А—ћа. — Осећаји, од Милене Миладиновић. — Најглупљи човек у царству, од М. П.

Песме. Ратар од Милорада Павловића. — Мујезину, написао —о. — Краљевић Марко и троглав Арапин, од Змај-Јове.

Из српског живота. Свештеник — народни човек, чланак од др. Ж. М. — Кућа не стоји на земљи, него на жени, црта од М. К. — „Змај“ (као човек и песник, од проф. Милорада Павловића. — О нашим црквеним славама, од Јована Гавриловића пароха. — Потреба и рад, од М. К. — Крунисање српског краља Петра и просветни значај му по Српство, од Мил. Павловића.

Из повеснице. Помоћ Срба из Аустрије, српским устаницима 1804. год., од М Вукићевића.

Из народне привреде и економије. Како се разашиље воће од Ђ. М. — Најважнија правила из пчеларства са природњачке и економске стране, од др. Ж. Миладиновића. — О лози, написао —ца. — Прскање винограда, од дра Бранка Илијћа. — Како се лече плеснива бурад, од дра Бранка Илијћа. — О вину, написао —ца.

Вашари су израђени веома изцрпно и распоређени су по месецима. Ван тога има још: поштанска тарифа, тарифа за брзојаве, лествица за жигове итд.

СЛИКЕ: У календару „Раду“ за 1905. годину има 45 слика. Најглавније су о Змају и Змајеву погребу, о крунисању краља Петра и из руско-јапанског рата. Насловна је слика: Ђура Цвејић.

Из Угарске, Хрватске и Славоније. 1.) Чика-Јовина Ружа и мала Смиљка. 2.) Чика-Јовина (Змајева) кућа у Каменици; 3.) Чика-Јовина соба, у којој је радио и умр'о. 4.) Чика-Јовин писаћи сто и столица. 5.) и 6.) Чика-Јовине познаници и познанице. 7.) Гроб Чика-Јовин у Каменици. 8.) Бранко Радичевић, како га је Чика-Јова нацртао. 9.) Сима Лукин Лазић.

Из Србије: 2.) Сакрунисања краља Петра: Говор митрополита Инокентија у саборној цркви у Београду и прва молитва за крунисаног краља после Косова. 2.) Са крунисања краља Петра: Краљ Петар у потпуном оделу за крунисање излази са крунисања из Саборне цркве. 3.) Са крунисања краља Петра: Одлазак краља Петра на коњу са крунисања у потпуном оделу за крунисање из Саборне цркве у двор. 4.) Манастир седмоврата Жича, царска лавра. 5.) Одлазак краљев после крунисања. 6.) Њ. В. Кнегиња Милица и Њ. В кнегињица Јелена. 7.) Стари дворац у Београду.

Из Русије: 1.) Цар Никола II. моли благослов божији за вибаршки пук пред одлазак набојиште.

Из Азије: (са руско-јапанског бојишта) 1.) Главни уред кинеске северне железнице у Порт-Артуру. 2.) Руска Амбуланција. 3.) Руски ратни брод „Решителни“ од Јапанаца заробљени 4.) Топништво IX. руске дивизије у унакрсној ватри јапанској, на брду Чау-Чау. 5.) Ђенерал Куропаткин. 6.) Намесник адмирал Алексејев. 7. † Адмирал Макаров. 8.) Ђенерал-мајор Смирнов. 9.) Ђенерал лајтнант Жилински. 10.) Заповедник Порт-Артура ђенерал Штесељ. 11.) Порт-артурски залив. 12.) Адмирал Скридлов. 13.) Ђенерал-лајтнант Г. К. Штакелберг. 14.) Ђенерал Лињевић. 15.) Ђенерал Грипенберг. 16.) Ђенерал Оку 17.) Маршал Ојама 17.) Ђенерал Куроки. 18.) Маршал Ојама. 19.) Вице-адмирал Камимура. 20.) Рудњев, заповедник „Варјага“. 21.) Крај око Јале. 22.) Руска оклопњача „Петропавловски“. 23.) Прелазак преко Бајкала. 24.) Рождественик адмирал балтичке флоте.

Из Чешке: 1.) Јан Хус и 2.) Јан Хус на ломачи.

Разне слике: 1.) Река Јордан. 2.) Богумилски споменик.

Све су ове слике описане у опису слика.

Календар „РАД“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара, а износи 9 штампаних табака.

Цена му је 70 потура (35 новчића)

СА ПОШТАРИНОМ 90 потура.

За Србију 85 пара динарских.

Препродавци, који узму већи број календара, имају рабата 33 1/3 % или сваки трећи календар, но поштарину плаћају они.

Са поруџбинама треба се обратити једино на

Управу

Друштва „Рада“ у Руми.

1185

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Бошњаровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.